

Główne momenty dziejów Gdańska (Edmund Cieślak)	5
Nazwy Gdańska i jego dzielnic (Hubert Górnowicz)	15

Część pierwsza

ZIEMIA GDAŃSKA W OKRESIE WCZESNOŚREDNIOWIECZNYM — OD
VII W. DO POŁOWY X W. (Leon Jan Łuka)

I. KSZTAŁTOWANIE SIĘ OSADNICTWA	27
II. FORMY OSADNICTWA	39
III. GOSPODARKA	48
IV. RZEMIOSŁO	53
V. KONTAKTY WYMIENNE	59
VI. KULTURA DUCHOWA	64

Część druga

GDAŃSK W OKRESIE PANOWANIA KRÓLÓW POLSKICH I KSIĄŻĄT
POMORSKICH — OD IX W. DO XIII W (Andrzej Zbierski — rozdz. I—VI,
VII p. 1, 2 oraz XII; Kazimierz Jasiński — rozdz. VII p. 3, VIII—XI)

I. ROZWÓJ PRZESTRZENNY GDAŃSKA W IX—XIII W.	71
1. Warunki naturalne	71
2. Szlaki komunikacyjne	77
3. Najstarsza osada portowa nad Motławą z IX w.	79
4. Powstanie państwowego grodu portowego nad Motławą	81
5. Ufortyfikowana osada portowo-handlowa nad Motławą w X—XII w.	90
6. Targ i osada targowa przy skrzyżowaniu drogi kupców z lokalną drogą do Cłmielna w X—XIII w.	91
7. Miasto na prawie książęcym w XIII w.	95
Dzielnica rzemieślnicza	95
Dzielnica portowa i rybacka	97
Dzielnica w rejonie kościoła Św. Katarzyny	98
8. Pierwsza gmina miejska i miasto na prawie lubeckim	102

9. Posiadłości kościelne w Gdańsku i okolicy w X—XIII w.	119
10. Osadnictwo w okolicy Gdańska do XIII w.	124
II. WYTWÓRCZOŚĆ RZEMIEŚLNICZA	126
1. Hutnictwo, kowalstwo żelaza i stali oraz ślusarstwo	126
2. Złotnictwo	130
3. Bursztyniarstwo	131
4. Ciesielstwo i stolarstwo	133
5. Szkutnictwo (korabnictwo)	136
6. Tokarstwo	140
7. Kołodziejstwo	141
8. Łagiewnictwo (bednarstwo)	143
9. Włókiennictwo	145
10. Krawiectwo	149
11. Postrzyganie sukna, folusznictwo, farbiarstwo	149
12. Garbarstwo (dębienie skór), szewstwo, rymarstwo, siodlarstwo	150
13. Rogownictwo	153
14. Garncarstwo	155
15. Posadzkarstwo ceramiczne	159
16. Kamieniarstwo	160
17. Ceglarstwo	161
18. Szklarstwo	162
19. Młynarstwo	163
20. Piekarnictwo. Rzeźnictwo	165
21. Mennictwo	166
22. Znaczenie rzemiosła w całokształcie życia Gdańska	167
III. RYBOŁÓWSTWO, ŁOWIECTWO I ZAJĘCIA ROLNICZO-HODOWLANE	173
1. Rybołówstwo morskie i śródlądowe oraz rybactwo — organizacja, sprzęt, odławianie ryb	173
2. Zajęcia rolnicze: uprawa zbóż, ogrodnictwo warzywne i sadownictwo, wychów zwierząt	179
IV. OŚRODEK HANDLOWY I PORTOWY	194
1. Stosunki monetarne i zaplecze handlu	194
2. Żegluga morska i wiślana. Szlaki handlowe	202
3. Towary importowane i eksportowane	205
4. Udział w handlu i żegludze książąt, możnowładców, rycerzy, mieszczan, rzemieślników i chłopów	211
5. Nabrzeża portowe. Urządzenia przeładunkowe, place i składy portu handlowego	219
V. STRUKTURA ZAWODOWA, SPOŁECZNA I ETNICZNA LUDNOŚCI	224
1. Ludność Gdańska w IX—X w. oraz ludność w jego najbliższym rejonie do XIII w.	224
2. Ludność grodu państwowego. Feudalny dwór książęcy. Mieszkańcy dzielnicy rybacko-rzemieślniczej w X—XIII w.	226

3. Ludność miejska słowiańska i pochodzenia obcego — jej rola w życiu miasta	228
VI. KULTURA MIESZKAŃCÓW	234
1. Pożywienie i zastawa stołu	234
2. Budownictwo	236
Budownictwo mieszkalne	236
Budownictwo gospodarcze	242
Budownictwo portowe	243
Budownictwo obronne	245
Budownictwo sakralne	248
3. Higiena	250
4. Strój i ozdoby	252
5. Gry i zabawy	253
6. Uzbrojenie i obronność	254
7. Kultura umysłowa	255
VII. GDAŃSK W MONARCHII PIASTOWSKIEJ	260
1. Gdańsk we wczesnofeudalnym państwie polskim do około 1030 r.	260
2. Gdańsk w okresie załamania się wczesnofeudalnego państwa polskiego (od około 1030 r. do początków XII w.)	264
3. Gdańsk pod zwierzchnictwem książąt piastowskich	266
VIII. GDAŃSK W OKRESIE SAMODZIELNOŚCI POLITYCZNEJ POMORZA GDAŃSKIEGO	271
1. Uniezależnienie się Świętopełka od książąt krakowskich, wojny pomorsko-krzyżackie oraz zbliżenie Pomorza do Kujaw	271
2. Lokacja miasta na prawie lubeckim	276
3. Stołeczny charakter Gdańska	279
4. Stosunki kościelne	281
5. Wojna między synami Świętopełka	283
IX. GDAŃSK W DOBIE ŚCISŁEGO SOJUSZU WIELKOPOLSKO-POMORSKIEGO. PRZYŁĄCZENIE POMORZA GDAŃSKIEGO DO WIELKOPOLSKI	298
1. Rządy Mściwoja II w latach 1272—1294. Współpraca wielkopolsko-pomorska	298
2. Rola Gdańska za panowania Mściwoja	307
3. Przyłączenie Pomorza Gdańskiego do Wielkopolski	309
X. GDAŃSK POD RZĄDAMI WŁADYSŁAWA ŁOKIETKA I WACŁAWÓW CZESKICH	311
1. Pierwsze panowanie Władysława Łokietka na Pomorzu Gdańskim	311
2. Rządy czeskie w latach 1300—1306	311
3. Ponowne rządy Władysława Łokietka (1306—1309)	311

XI. UTRATA GDAŃSKA PRZEZ PAŃSTWO POLSKIE	322
1. Opanowanie Gdańska przez Krzyżaków. Rzeź Gdańska i zniszczenie miasta na prawie lubeckim	322
2. Podbój Pomorza Gdańskiego przez zakon krzyżacki w 1308 i 1309 r.	326
3. Przyczyny, znaczenie i skutki zajęcia Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków	327
XII. GDAŃSK W IX—XIII W.	331
1. Charakterystyka okresu	331
2. Panujący w Gdańsku królowie polscy i książęta pomorscy od około połowy IX w. do 1308 r.	335
Część trzecia	
POD PANOWANIEM KRZYŻACKIM — OD 1308 R. DO 1454. R. (Marian Biskup)	
A. GDAŃSK W PIERWSZYM STULECIU RZĄDÓW KRZYŻACKICH (1308—1409)	338
I. KSZTAŁTOWANIE SIĘ MIEJSKIEGO ZESPOŁU OSADNICZEGO	339
1. Ogólne warunki gospodarczego i społecznego rozwoju	339
2. Dyplomatyczna i militarna walka Polski o Gdańsk i Pomorze Gdańskie w pierwszej połowie XIV w.	341
3. Krzyżacki konwent w Gdańsku; rola zamku i komturów	343
4. Główne rysy przestrzenne i ludnościowe	346
5. Polityka osadnicza Zakonu wobec Gdańska	349
Osiek	350
Główne Miasto	351
Stare Miasto	358
Młode Miasto	361
II. UKŁAD PRZESTRZENNY GDAŃSKIEGO ZESPOŁU MIEJSKIEGO	364
1. Główne Miasto	364
2. Osiek	373
3. Stare Miasto	375
4. Młode Miasto	377
III. LUDNOŚĆ	382
1. Zaludnienie	382
2. Migracje ludnościowe	383
3. Struktura społeczna	387
4. Konflikty społeczne	393
IV. HANDEL	397
1. Warunki i początki rozwoju handlu gdańskiego	397
2. Rola zaplecza polsko-litewskiego	401

3. Kontakty ze Skandynawią, Inflantami i Nowogrodem	403
4. Stosunki z Lubeką, Flandrią i Holandią	405
5. Rola Anglii i kupców angielskich	407
6. Kontakty z zachodnią Francją i Półwyspem Iberyjskim	409
7. Urządzenia portowe	411
8. Formy transakcji handlowych	416
V. ROZWÓJ PRODUKCJI RZEMIEŚLNICZEJ	417
1. Ogólne warunki rozwoju rzemiosła	417
2. Korporacje cechowe	419
3. Kategorie rzemiosł	421
4. Rola korporacji cechowych	424
VI. ROLA GDAŃSKA W ZWIĄZKU MIAST HANZEATYCKICH	428
1. Początki udziału Gdańska w zjazdach miast pruskich Hanzy	428
2. Udział miasta w walce Hanzy z Danią	431
3. Rola miasta w wyprawach Zakonu na Gotlandię	434
VII. GDAŃSK A ZAKON KRZYŻACKI NA PRZEŁOMIE XIV—XV W.	437
1. Ingerencje władz krzyżackich w wewnętrzne sprawy Gdańska	437
2. Wielki handel Zakonu na terenie Gdańska	439
3. Kupiectwo gdańskie a handel krzyżacki	442
4. Gdańsk a polityka zagraniczna Krzyżaków	443
VIII. KULTURA	446
1. Budownictwo obronne; obiekty architektury świeckiej	446
2. Budownictwo sakralne	453
3. Plastyka	458
4. Kościół i życie religijne	460
5. Szkolnictwo i wykształceni gdańszczanie	467
6. Niektóre aspekty życia codziennego	472
B. GDAŃSK U SCHYŁKU RZĄDÓW KRZYŻACKICH (1409—1454)	475
I. KRÓTKOTRWAŁY POWRÓT POD WŁADZĘ POLSKI	477
1. Początkowy udział w Wielkiej Wojnie polsko-krzyżackiej	477
2. Zerwanie z Zakonem i poddanie się Polsce	479
3. Przywileje Jagielly dla Głównego Miasta	481
4. Powrót pod władzę krzyżacką	483
II. KRWAWE KONFLIKT Z ZAKONEM W 1411 R. I JEGO PUBLICZNO-PRAWNE KONSEKWENCJE	486
1. Przyczyny konfliktu	486
2. Przebieg konfliktu	487
3. Przeobrażenia demograficzne i struktura społeczeństwa gdańskiego	499
4. Represje krzyżackie wobec miasta	490

III. PRZEMIANY PRZESTRZENNE I DEMOGRAFICZNE	493
1. Ogólne warunki dalszego rozwoju gospodarczego i społecznego	493
2. Przemiany przestrzenne	495
3. Przeobrażenia demograficzne i struktura społeczeństwa gdańskiego	499
IV. PRZEOBRAŻENIA W HANDLU I RZEMIOSŁE	507
1. Ogólne przesłanki rozwoju handlu	507
2. Wzrost stosunków handlowych z Polską	508
3. Handel z Litwą	515
4. Wzrost penetracji holenderskiej	518
5. Kontakty handlowe z Anglią	521
6. Kontakty gospodarcze w strefie bałtyckiej i Morza Północnego	525
7. Stosunki handlowe ze strefą atlantycką	529
8. Niektóre formy i znamiona handlu gdańskiego w pierwszej połowie XV w.	531
9. Dalszy rozwój rzemiosła	536
V. GDAŃSK A HANZA W POŁOWIE XV STULECIA	541
1. Ogólne warunki działalności Gdańska w Związku Miast Hanzeatyckich	541
2. Działalność Gdańska w Hanzie w latach 1411—1422	542
3. Gdańsk w wojnie miast wendyjskich z Erykiem Pomorskim (1426—1435)	544
4. Gdańsk wobec wojny Hanzy wendyjskiej z Holendrami (1438—1441)	547
5. Gdańsk wobec polityki Hanzy w stosunku do Flandrii i Anglii	551
VI. REWOLTA POSPÓLSTWA GDAŃSKIEGO W 1416 R. NOWE ELEMENTY W STOSUNKACH SPOŁECZNYCH I USTROJOWYCH MIASTA	554
1. Bezpośrednie przyczyny rewolty	554
2. Wybuch i przebieg rewolty	556
3. Skutki rewolty	557
4. Wzrost samodzielności rady; uaktywnienie się pospólstwa	561
VII. GDAŃSK WOBEC WOJEN POLSKO-KRZYŻACKICH W LATACH 1414—1435	566
1. Udział w „wojnie głodowej” z 1414 r.	566
2. Wojna 1422 r. i traktat melneński	568
3. Wojna w latach 1431—1433	569
4. Rokowania pokojowe i traktat brzeski w 1435 r.	573
VIII. GDAŃSK W ANTYKRZYŻACKIEJ OPOZYCJI STANÓW PRUSKICH	575
1. Pogłębienie się sprzeczności między stanami pruskimi i Gdańskiem a Zakonem	575
2. Rola Gdańska w założeniu Związku Pruskiego	577
3. Udział Głównego Miasta w działalności Związku Pruskiego w latach 1440—1449	582
4. Narastanie konfliktu Gdańska i Związku Pruskiego z Zakonem w la-	

tach 1450—1453	589
5. Zwrot Związku Pruskiego i Gdańska ku Polsce; powstanie zbrojne przeciw Zakonowi	600
IX. KULTURA	605
1. Kultura artystyczna	605
2. Przemiany w życiu religijnym	610
3. Szkolnictwo i poszerzenie kręgu intelektualistów; elementy obyczajowości	617
X. ZNACZENIE OKRESU 1308—1454 W DZIEJACH GDAŃSKA	625
Omówienie źródeł i stan badań (część pierwsza — Leon Jan Łuka; część druga — Andrzej Zbierski przy współudziale Kazimierza Jasińskiego; część trzecia — Marian Biskup)	629
Wykorzystane źródła i literatura	643
Indeksy	675
Spis tabel	765
Spis map i planów	766
Spis fotografii	768

Contents

The main events in the history of Gdańsk (Edmund Cieślak)	5
The names of Gdańsk and its districts (Hubert Górnowicz)	15

Part One

THE GDAŃSK REGION IN THE MIDDLE AGES — FROM THE VII TO MID-X CENTURY (Leon Jan Łuka)

I. THE SHAPING OF SETTLEMENTS	27
II. FORMS OF SETTLEMENTS	39
III. ECONOMY	48
IV. ARTISAN TRADES	53
V. TRADE EXCHANGE	59
VI. SPIRITUAL CULTURE	64

Part Two

GDAŃSK DURING THE RULES OF THE POLISH KINGS AND POMERANIAN PRINCES — FROM IX TO XIII CENTURY (Andrzej Zbierski — Chapters I—IV, VII p. 1, 2 and XII; Kazimierz Jasiński — Chapters VII p. 3, VII—XI)

I. THE SPATIAL DEVELOPMENT OF GDAŃSK IN IX—XIII CENTURIES	71
1. Natural conditions	71
2. Communications routes	77
3. The oldest port settlement on the River Motława — from the IX century	79
4. The rise of the Mediaeval fortified port town on the River Motława .	81
5. The fortified port-trading settlement on the River Motława in the X—XIII centuries	90
6. The market and market settlement at the crossroads of the merchants' route with the local road to Chmielno in the X—XIII centuries . .	91
7. The town's royal charter in the XIII century	95
The artisans' district	95
The port and fishing district	97
The district around St. Katarzyna (St. Catherine's) church	98
8. The first town parish and town, under Lubeck law	102
9. Church property in Gdańsk and the region, in X—XIII centuries . .	119

10. Settlement in the Gdańsk region up to the XIII century	124
II. ARTISAN PRODUCTION	126
1. Metallurgy, iron and steel forging, metal-work	126
2. Goldsmithing	130
3. Amber-working	131
4. Carpentry and joinery	133
5. Boat-building	136
6. Metal turning and turnery	140
7. Wheelwrighting	141
8. Cooperage	143
9. Textile working	145
10. Tailoring	149
11. Fabric shering, falling, dyeing	149
12. Tanning, shoe-making, harness-making and saddlery	150
13. Horn-working	153
14. Pottery-making	155
15. Tiling	159
16. Stone-masonry	160
17. Brick-making	161
18. Glazery	162
19. Flour-milling	163
20. Bakery, butchery	165
21. Minting, coinage	196
22. The importance of trades and crafts in the life of Gdańsk	167
III. FISHERY, HUNTING AND AGRICULTURAL-BREEDING OCCUPATIONS	173
1. Sea and inland fishery and fishing — the organization, gear and extraction of fish	173
2. Agricultural occupations: the cultivating of grain, growing of vegetables and fruit, and stock-breeding	179
IV. THE TRADE AND PORT CENTRE	194
1. The monetary relations and trade hinterland	194
2. Sea and Vistula shipping. Trade routes	202
3. Goods imported and exported	205
4. The part played by the princes, magnates, knights, burghers, artisans and peasants, in trade and shipping	211
5. Port quays. Handling gear, storage yards and sheds in the commercial port	219
V. THE PROFESSIONAL, SOCIAL AND ETHNIC STRUCTURE OF THE POPULATION	224
1. The population of Gdańsk in IX—X centuries and that of the adjacent region to the XII century	224
2. The population of the fortified town. The feudal court of the Princesdom. The population of the fishingartisan district in the X—XIII centuries	226

3. The local Slavonic population and that of foreign origin — their role in the life of the town	228
VI. THE CULTURE OF THE INHABITANTS	234
1. Food and table services used	234
2. Building	236
Housing	236
Farm buildings	242
Port buildings	243
Fortifications	245
Churches	248
3. Hygiene	250
4. Dress and ornaments	252
5. Games and entertainment	253
6. Weapons and defences	254
7. Intellectual culture	255
VII. GDAŃSK IN THE PIAST MONARCHY	260
1. Gdańsk in early-feudal Poland to about 1030	260
2. Gdańsk during the collapse of the early-feudal state of Poland (from about 1030 to the beginning of the XII century)	264
3. Gdańsk under the rule of the Piast princes	266
VIII. GDAŃSK DURING THE PERIOD WHEN GDAŃSK POMERANIA WAS POLITICALLY INDEPENDENT	271
1. Świętopelk's breaking away from the Cracow princes, the war between Pomerania and the Teutonic knights, and the rapprochement of Pomerania and the Kujawy	271
2. The location of towns under Lubeck law	276
3. The character of Gdańsk as a capital city	279
4. Relations with the church	281
5. The war between Świętopelk's sons	282
IX. GDAŃSK DURING THE PERIOD OF CLOSE RELATIONS BETWEEN WIELKOPOLSKA AND POMERANIA. THE ANNEXING OF POMERANIA TO WIELKOPOLSKA	298
1. The rule of Mściwój II in 1272—1294. Co-operation between Wielkopolska and Pomerania	298
2. The role of Gdańsk during the rule of Mściwój	307
3. The annexing of Pomerania to Wielkopolska	309
X. GDAŃSK DURING THE RULE OF WŁADYSŁAW ŁOKIETEK AND THE CZECH VACLAVS	312
1. Władysław Łokietek's first rule in Gdańsk Pomerania	312
2. Czech rule in 1300—1306	316
3. Władysław Łokietek rules once more (1306—1309)	318
XI. POLAND LOSES GDAŃSK	322
1. The seizing of Gdańsk by the Teutonic knights. The massacre of Gdańsk and destruction of the town	322

2. The conquest of Gdańsk Pomerania by the Teutonic Brotherhood of Knights in 1308 and 1309	326
3. The reasons, importance and effects of Gdańsk Pomerania being sized by the Teutonic knights	327
XII. GDAŃSK IN IX—XIII CENTURIES	331
1. An outline of the period	331
2. The Polish kings and Pomeranian princes ruling in Gdańsk from about the middle of the IX century to 1308	335
Part Three	
UNDER THE RULE OF THE TEUTONIC KNIGHTS — FROM 1308 TO 1454	
(Marian Biskup)	
A. GDAŃSK IN THE FIRST CENTURY OF THE REIGN OF THE TEUTONIC KNIGHTS (1308—1409)	338
I. THE SHAPING OF THE URBAN SETTLEMENT GROUP	339
1. General conditions of economic and social development	339
2. Poland's diplomatic and military struggles for Gdańsk and Gdańsk Pomerania in the first half of the XIV century	341
3. The convent of the Brotherhood of Teutonic Knights in Gdańsk; the role of the castle and Commanders of the Order	343
4. Main spatial and population outlines	346
5. The settlement policy of the Teutonic Order in respect of Gdańsk	349
Osiek	350
Main City	364
Old City	375
New City	361
VI. THE SPATIAL LAY-OUT OF THE GDAŃSK URBAN GROUP	364
1. Main City	364
2. Osiek	373
3. Old City	375
4. New City	377
III. POPULATION	382
1. Population density	382
2. Population migrations	383
3. Social structure	387
4. Social conflicts	393
IV. TRADE	397
1. The conditions and beginning of development of Gdańsk trade	397
2. The role of the Polish-Lithuanian hinterland	401
3. Contacts with Scandinavia, Latvia and Novogrod	403
4. Relations with Lubeck, Flanders and Holland	405
5. The role of England and the English merchants	407
6. Contacts with western France and the Iberian Peninsula	409

7. Port equipment	411
8. Forms of trade transactions	416
V. THE DEVELOPMENT OF ARTISAN PRODUCTION	417
1. General conditions of development of crafts	417
2. Guild corporations	419
3. Categories of crafts	421
4. The role of trades corporations	424
VI. THE ROLE OF GDAŃSK IN THE HANSEATIC LEAGUE	428
1. The beginnings of Gdańsk's participation in the assemblies of Prussian Hansa towns	428
2. The city's participation in the Hansa's fight with Denmark	431
3. The role of the city in the Teutonic Order's expeditions to Gotland	434
VII. GDAŃSK AND THE TEUTONIC ORDER AT THE TURN OF THE XIV—XV CENTURIES	437
1. The interference of the Teutonic Order in the internal affairs of Gdańsk	437
2. The extensive trade conducted by the Order in the Gdańsk region	439
3. The Gdańsk merchants and the Order's trading	442
4. Gdańsk and the Teutonic Order's foreign policy	443
VIII. CULTURE	446
1. Fortified structures; secular architecture	446
2. Sacral building	453
3. Art	458
4. The church and religious life	460
5. Education and Gdańsk intellectuals	467
6. Certain aspects of everyday life	472
B. GDAŃSK AT THE CLOSE OF THE KNIGHTS' RULE (1409—1454)	475
I. SHORT-TERM RETURN UNDER POLISH RULE	477
1. Initial participation in the Great Polish-Teutonic Order War	477
2. The breaking-off with the Order and submission to Polish rule	479
3. Jagiełło's privileges for the Main City	481
4. Return to rule under the Teutonic Order	483
II. BLOODY CONFLICT WITH THE TEUTONIC ORDER IN 1411 AND THE SOCIAL-LEGAL CONSEQUENCES	486
1. The reasons for the conflict	486
2. Course of the conflict	487
3. The bloody acts of the Order's authorities	488
4. The Order's repressions in respect of the city	490
III. SPATIAL AND DEMOGRAPHIC TRANSFORMATIONS	493
1. General conditions for further economic and social development	493
2. Spatial transformations	495
3. Demographic changes and the social structure of Gdańsk	499

IV. CHANGES IN TRADE AND CRAFTS	507
1. The general reasons for the development of trade	507
2. Improved trade relations with Poland	508
3. Trade with Lithuania	515
4. Greater penetration by the Dutch	518
5. Trade contacts with England	521
6. Economic contacts in the Baltic and North Sea zone	525
7. Trade relations with the Atlantic zone	529
8. Certain forms and characteristics of Gdańsk's trade in the first half of the XV century	531
9. The further development of crafts	536
V. GDAŃSK AND HANSA IN THE MID-XV CENTURY	541
1. The general conditions of activities of Gdańsk in the Hanseatic League	541
2. Gdańsk and the Hanseatic League in 1411—1422	542
3. Gdańsk in the war between the Wendian towns and Eric of Pomerania (1426—1435)	544
4. Gdańsk and the war between the Wendian Hanse and the Dutch (1438—1441)	547
5. Gdańsk and the Hansean policy towards Flanders and England	551
VI. THE GDAŃSK REVOLT IN 1416. NEW ELEMENTS IN THE CITY'S SOCIAL AND STRUCTURAL RELATIONS	554
1. Direct causes of revolt	554
2. The outbreak and course of the revolt	566
3. The effects of the revolt	557
4. Greater independence for the council; the activating of the population	561
VII. GDAŃSK AND THE POLISH-TEUTONIC KNIGHTS' WAR IN 1414—1435	566
1. Participation in the "hunger war" in 1414	566
2. The 1422 war and Melno treaty	568
3. The 1431—1433 war	569
4. Peace negotiations and the Brzeg treaty in 1435	573
VIII. GDAŃSK IN THE OPPOSITION OF THE PRUSSIAN STATES AGAINST THE TEUTONIC KNIGHTS	575
1. Growing conflict between the Prussian states and Gdańsk, and the Teutonic Order	575
2. The role of Gdańsk in the establishing of the Prussian Union	577
3. The participation of the Main City in the activities of the Prussian Union in 1440—1449	582
4. The growing conflict between Gdańsk and the Prussian Union, and the Teutonic Order, in 1450—1453	589
5. The Prussian Union and Gdańsk turn to Poland; armed revolt against the Order	600
IX. CULTURE	605
1. Artistic culture	605
2. Changes in religious life	610
3. Education and the extending of the circle of intellectuals; elements of customs	617

X. THE IMPORTANCE OF THE PERIOD 1308—1454 IN THE HISTORY OF GDAŃSK	625
Discussion of sources and state of research (Part One — Leon Jan Łuka; Part Two — Andrzej Zbierski in co-operation with Kazimierz Jasiń- ski; Part Three — Marian Biskup)	629
Utilization of source material and literature	643
Indices	675
List of tables	765
List of maps and plans	766
List of photograph	768